

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Dispvatio X. De De Antepredicamentis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

possit naturaliter separari, erunt distinctæ species. Probat-
tur consequentia à pari.

Confirmatur ulterius, quia accidentia inseparabilia emanant aliquo modo è subiectis suis, & connaturaliter exiguntur ab ipsis, alia vero accidentia separabilia non ita emanant, nec ita connaturaliter exiguntur, ergo alio modo conueniunt subiectis, & consequenter diuerso modo sunt prædicabilia de subiectis.

Coniungitur tertio, quia nihil impedit quominus acci-
dens quinti prædicabilis ut sic, sit species subalterna, continens sub se plures species distinctas, ut patet ex dictis supra disp. 4. num. 111. quæ etiam ut confirmant hanc doctrinam, ita confirmantur per illam. Et hæc de Prædicabilibus sufficiant ad Dei gloriam. Amen.

TRACTATUS DE

PRÆDICAMENTIS,

SEV CATEGORIIS ARISTOTELIS.

QUAMVIS aliqui de auctore libri Prædicamentorum, seu Categoriarum dubitauerint, supponendum tamen cum Doctoribus communiter, eum non alium esse, quam Aristotelem, Peripateticæ Scholæ Principem, de cuius patria, ingenio, vita superfluum videbatur quidpiam hic scribere, tum quod omnibus nota sit, tum quod nihil prorsus conducant ad acquirendam Logicæ aut Philosophiæ notitiam. Agitur autem in hoc tractatu principaliter de decem classibus seu coordinationibus rerum, in quibus res omnes, creatæ scilicet, continentur aliquo modo, seu de rebus omnibus, secundum quod subicibiles & prædicabiles sunt de se inuicem ut vel ex ipso nomine seu inscriptione patet, nihil enim aliud est prædicamentum, seu categoria, quam talis coordinatio rerum inter se. Vnde cum hic Liber inscribatur de Prædicamentis seu Categoriis, quarum numerus est decem, dicendum est obiectum & materiam, circa quam versatur, esse decem classes seu coordinationes rerum secundum subicibilitatem & prædicabilitatem: nec est necesse quod omnis tractatus doctrinalis habeat pro obiecto seu materia, circa quam versatur, aliquod obiectum per se vnum, ad quod cætera ordinentur: nam et si hoc fortassis verum sit de qualibet scientia totali ex illis, quæ de facto tradi solent, tamen non est necesse ut quicumque tractatus particularis spectans ad talem scientiam habeat aliquod vnum per se pro obiecto adæquato.

Quod confirmatur sufficienter ex eo, quod si quis vellent instituire vnum tractatum de parvis naturalibus, non esset necesse ut haberet pro obiecto aliud, quam ipsa parua naturalia, quæ vnum non sunt, sed plura, & quidem disparata.

Si quis tamen velit aliquod vnum assignare pro obiecto, dicat esse coordinationem rerum ut sic secundum subicibilitatem & prædicabilitatem, abstractam ab iis decem coordinationibus.

Diuiditur autem hic tractatus communiter in tres partes, quarum prima est de Antepredicamentis; secunda de Prædicamentis; tertia de Postpredicamentis appellatur: de quibus hoc ipso ordine disputationibus sequentibus agemus.

DISPUTATIO X.

DE ANTEPRÆDICAMENTIS.

IN hac disputatione agemus de aliquibus, de quibus egit Philosophus ante ipsam prædicamentis, quæque propterea Antepredicamenta vocantur.

QVÆSTIO I.

Quid sint Equiuoca, Vniuoca, & Denominatiua.

1. Tota difficultas huius quæstionis consistit in explicatione earum descriptionum, quas dedit ipsemet Philosophus, & omnes Doctores communiter admittunt, circa quam explicationem nulla videtur esse posse realis controuersia, sed solummodo vere nominalis.

Aduertendum autem breuiter Equiuoca alia esse *equiuocantia*, alia *equiuocata*; & similiter Vniuoca alia esse *uniuocantia*, alia *uniuocata*; & Denominatiua alia esse *denominatiua*, alia *denominata*.

Equiuoca equiuocantia sunt nomina illa, quæ de pluribus dicuntur secundum diuersam rationem, ut nomen Gallus dicitur de homine nato in Gallia, & de animali, quod dicitur gallus gallinaceus. *Equiuoca equiuocata* sunt illa plura, de quibus dicitur vnum nomen secundum diuersam rationem.

Vniuoca uni-uocantia sunt nomina illa, quæ dicuntur de pluribus secundum eandem rationem, ut homo dicitur de Petro & Paulo, equus de hoc & illo equo. *Vniuoca uni-uocata* sunt illa plura, de quibus vniuoca uni-uocantia dicuntur, ut Petrus & Paulus respectu hominis.

Denominatiua denominantia sunt illi termini, qui dicuntur de pluribus modo inferius explicando: & *denominatiua denominata* sunt illa plura, de quibus dicuntur illi termini.

CONCLUSIO I.

2. Bene describuntur Equiuoca equiuocata esse, quorum nomen commune est, ratio vero substantia secundum nomen diuersa. Ita cum Aristotele hic omnes Peripatetici.

Probat, quia omnibus & solis æquiuocis competit, declaratque eorum, qua talia sunt, naturam absque superfluitate. Dicitur, *quorum nomen commune est*, quia hic agitur de ipsis, ut habent nomen sibi commune, in quo conueniunt cum vniuocis. Dicitur, *ratio vero substantia secundum nomen diuersa*, per quod distinguuntur ab vniuocis ac denominatiuis. Sensus autem est, quod ratio, significata per nomen illud commune, non sit eadem, sed diuersa ita, ut si explicetur significatio nominis, quatenus dicitur de vno ex æquiuocatis, explicatio sit diuersa ab illa quam habebit, ut dicitur de aliis æquiuocatis, verbi gratia homo natus in Gallia, & gallus gallinaceus sunt æquiuoca æquiuocata respectu nominis Galli; de quolibet enim ex illis dicitur, quod sit Gallus: sed si explicetur quid significat Gallus, ut dicitur de homine nato in Gallia, explicabitur sine dubio diuerso modo, ac explicandum est quid significat, quatenus dicitur de animali illo irrationali, quod dicitur gallus. Idem est de homine vero, & picto, quæ sunt equiuoca æquiuocata respectu vocis homo, & de vrina ac medicina respectu vocis sana.

3. Ex hac definitione æquiuocorum æquiuocatorum, facile formari potest definitio æquiuocantium, quam propterea non curauit proponere Philosophus, sunt enim æquiuoca æquiuocantia illa nomina, quæ dicuntur de pluribus habentibus diuersam substantiæ rationem, quatenus significantur per illa nomina, seu quæ dicuntur de pluribus, secundum diuersam tamen significationem, ut Gallus, ridere.

Si autem quæzatur; an nomeu æquiuocum sit vnum nomen, an multiplex, dicendum quod sit absolute & simpliciter vnum nomen, quamuis habeat multas significationes: sicut enim qui habet multas scientias non dicitur multi scientes, sed vnus sciens: ita vna vox, licet habeat multas significationes, non debet dici multæ voces, nec multa significatiua, sed vna vox & vnum significatiuum.

4. Obiicit: æquiuoca non possunt definiri secundum Philosophum 6. Top. cap. 2. & ratio est, quia definitio est ratio vna: sed æquiuoca non habent vnā rationem, sed multas ac diuersas rationes, & consequenter nequeunt definiri vnica definitione, quæ cuiuslibet ex ipsis conueniat: ergo æquiuoca non bene definiuntur prædicta definitione quæ eam non possunt definiri, nequeant definiri bene.

Respondet

Quid sit
obiectum
huius tractatus.

Quid
æquiuoca
æquiuocata

Quid
æquiuoca-
sum

Quid uni-
uocis

Quid uni-
cum uni-
uocatum.

Quid de
nominati-
uum deno-
minans.

Quid de-
nominatiua
denominata.

Descriptio
æquiuoca-
rum.

An nomen
æquiuoca
sit vnum
vel multi-
plex.

Respondeo distinguendo antecedens breuiter: secundum quod significantur per nomen ipsi æquiuoce conueniens, aut secundum rationes significatas per illud nomen, concedo antecedens; secundum quod significantur per nomen ipsi vniuoce conueniens, & secundum rationem significatam per tale nomen, nego antecedens: nec id voluit Philosophus. Itaque omnia illa, quæ dicuntur æquiuoca, conueniunt in hoc nomine æquiuoca, & in vna ratione significata per hoc nomen, nam prorsus ob eandem rationem dicuntur gallus gallinaceus, & homo ortus in Gallia æquiuoca æquiuocata, ob quam medicina & vrina dicuntur æquiuoca æquiuocata, & sic de cæteris æquiuocis æquiuocatis. Vnde omnia, quæ dicuntur æquiuoca æquiuocata, possunt definiti vnica definitione declarante rationem illam vnam significatam illo nomine æquiuoca æquiuocata; quod nomen vniuoce conuenit omnibus talibus æquiuocis non minus, quam nomen homo conuenit Petro & Paulo; aut saltem non minus, quam omnia in diuidua conueniunt in ratione indiuidui vt sic, & omnes differentie in ratione differentie vt sic.

Rursum omnia illa, quæ dicuntur æquiuoca æquiuocata, conueniunt in aliquo alio nomine, quod habet diuersas significaciones vt dicitur de ipsis, & quod consequenter dicitur de ipsis, non vniuoce, sed æquiuoce, & est nomen æquiuocum denominatiue, non essentialiter, & secundum quod significantur hoc nomine, non possunt definiti vna definitione, quia nec habent vnica rationem, sed plures rationes, vt patet ex dictis.

4. Dices: nomen æquiuocum, vt æquiuocum, debet æquiuocè conuenire illis de quibus dicitur: ergo si plura, vt significantur nomine æquiuocè conueniente, nequeant definiti, non poterunt definiti, vt significantur nomine æquiuoco, vt æquiuoco; & consequenter non satisfaciunt prædictæ responsio objectioni.

Respondeo distinguendo antecedens: nomen æquiuocum denominatiue, vt æquiuocum, id est illud, quod propterea denominatur æquiuocum, quia habet diuersas significaciones, debet conuenire æquiuocè illis, de quibus dicitur, concedo antecedens: & sic nomen *canis*, quod denominatur æquiuocum respectu terrestris & marini animalis, quia, vt dicitur de ipsis, habet diuersas significaciones, debet æquiuocè ipsis conuenire: nomen æquiuocum essentialiter, id est illud nomen, quod est impositum ad significanda alia nomina, quæ secundum diuersas rationes dicuntur de multis, debet æquiuocè conuenire illis, de quibus dicitur, nego antecedens.

5. Itaque hoc nomen æquiuocum constans his litteris *a. q. v. & c.* & quodcumque aliud nomen, quod esset sic institutum ad significandum aliud nomen, quod secundum diuersas rationes diceretur de multis, est nomen æquiuocum essentialiter, quatenus institutum est, & conuenit vniuoce omnibus nominibus, quæ dicuntur de pluribus secundum diuersam rationem; nomina vero illa, quæ non sunt instituta ad significanda alia nomina, quæ dicuntur de pluribus secundum diuersas rationes, dicuntur denominatiue & non essentialiter esse æquiuoca, & debent æquiuocè solum dici de pluribus, quatenus denominantur æquiuoca. Quia ergo nomen *canis* non est impositum ad significandum aliud nomen commune pluribus secundum diuersam rationem, sed est impositum ad significandas plures res secundum diuersas rationes, de quibus pluribus rebus dicitur, propterea est nomen æquiuocum denominatiue. Et quia hoc nomen æquiuocum est impositum ad significandum quodcumque nomen, quod dicitur de pluribus secundum diuersam rationem, & ipsummet non dicitur de pluribus secundum diuersam rationem, propterea dicitur esse essentialiter æquiuocum, & potest dici denominatiue vniuocum, sicut homo potest dici nomen æquiuocum respectu Petri & Pauli.

Iuxta hoc posset responderi ad objectionem principalem aliter, etiam distinguendo antecedens: æquiuoca, vt significantur nomine essentialiter æquiuoco, nego antecedens: vt significantur nomine, quod est tantum denominatiue æquiuocum, concedo antecedens: & ratio responsionis patet ex iam dictis, quia vt significantur nomine

æquiuoco essentialiter, habent eandem rationem saltem proportionaliter, & propterea, vt sic, possunt definiti, aut saltem describi, sicut omnia indiuidua possunt describi; vt significantur autem per nomen denominatiue æquiuocum, habent diuersas rationes, & propterea nequeunt vnica definitione definiti.

CONCLUSIO II.

6. Bene definiuntur vniuoca vniuocata esse illa, quorum nomen commune est, ratio vero substantia secundum nomen eadem. Hæc est etiam communis cum Philosopho hic. Probatur, quia omnibus & solum vniuocis conuenit illa ratio, declaratque eorum naturam. Dicitur autem quorum nomen commune est, quia in hoc conueniunt cum æquiuocis; dicitur ratio vero substantia eadem secundum nomen, vt distinguantur ab æquiuocis, in quibus ratio substantia nomini accommodata, seu significata per nomen; est diuersa seu multiplex, non vna.

Ex hac definitione non erit difficile formare definitionem vniuocorum vniuocantium: sunt enim illa nomina, quæ conueniunt pluribus secundum eandem rationem, vt nomen *homo* conuenit Petro & Paulo, vel si placet rebus ipsis & non vocibus accommodare hanc definitionem, dicatur quod vniuoca vniuocantia sint illi conceptus obiectiui vni, qui conueniunt pluribus, vt conceptus obiectiuus hominis, qui est vnus, conuenit Petro & Paulo.

Adverte autem non sufficere ad vniuocationem aliquid quorum in nomine, quod habeant vnum conceptum obiectiuum sibi commune, sed requiri vterius, quod ille conceptus significetur nomine, quod dicitur vniuocum, aut respectu cuius dicuntur illa plura esse vniuoca. Hinc canis terrestris & marinus non sunt vniuoca in nomine canis, licet conueniant vniuoce in ratione animalis, quia illa ratio non significatur nomine canis.

7. Obicitur primo: nomen album est vniuocum huic & illi albo; & tamen non conuenit ipsi definitioni prædictæ vniuocorum: ergo non est bona. Probatur minor, quia hoc & illud album non conueniunt in illo nomine secundum eandem rationem substantia, significatam illo nomine: quia album non significat rationem substantialem, sed accidentalem.

Respondeo, negando minorem, ad cuius probationem dico rationem substantia positam in definitione, non significare rationem substantia de predicamento substantia, sed rationem essentialem: album autem, vt sic, significat rationem essentialem huic & illi albo, quatenus alba sunt. Imo satis probabile puto, quod ratio substantia in illa definitione capiatur pro ratione descriptiua ipsius nominis vniuoci vniuocantis, ita scilicet, vt illa sint vniuoca vniuocata, quæ conueniunt in eodem nomine secundum eandem explicationem & definitionem; siue ratio illa, quæ significatur per nomen, sit essentialis rebus, de quibus dicitur, siue accidentalis; vnde album vt sic, non solum quatenus dicitur de hoc & illo albo formaliter & reduplicatiue sumptis, de quorum est essentia, sed quatenus dicitur etiam de hoc & illo albo, specificatiue sumptis, hoc est, de hoc & illo pariete, quibus non est essentialiter sed accidentaliter, est vniuocum.

8. Probatur hoc primo, quia nihil impedit quo minus ita capiatur ratio substantia. Secundo, quia communiter dicitur album esse vniuocum subiectis, de quibus dicitur. Tercio, quia omne vnum nomen, quod dicitur de multis, vel est vniuocum, vel æquiuocum, vel analogum: sed nomen album, vt dicitur de hoc & illo pariete, non est æquiuocum nec analogum: ergo est vniuocum ipsis. Quarto, quia eodem modo intelligenda est ratio substantia in definitione æquiuocorum, ac vniuocorum: sed in definitione æquiuocorum non intelligitur per illam ratio substantia de predicamento substantia, nec ratio, quæ sit essentialis æquiuocatis, de quibus dicitur nomen æquiuocum, sed ratio essentialis & formalis ipsius nominis, hoc est ratio illa, quæ significatur formaliter per nomen, quatenus nomen dicitur de pluribus: ergo similiter intelligenda est ratio substantia posita in definitione æquiuocorum. Probatur minor, quia alias studiosus, vt dicitur de homine ma-

Vniuocum
nomen
describitur

Quid æquiuocum
essentialiter.

Quid æquiuocum
denominatiue.

Vniuocum
non debet
esse de
essentia
vniuocatis

gno studij, & vt dicitur de homine virtute prädito, non esset nomen æquiuocum, quia licet diceretur de ipsis secundum diuersam rationem, tamen non dicitur de ipsis secundum diuersam rationem, quæ sit substantialis, hoc est de prædicamento substantiæ, nec quæ sit essentialis illis hominibus, vt patet: sed hoc est absurdum secundum omnes: ergo non debet intelligi ratio substantiæ posita in definitione æquiuocorum de ratione substantiali, hoc est, quæ sit de prædicamento substantiæ, nec de ratione, quæ sit essentialis rebus æquiuocatis.

9. *Dices*: si non intelligeretur per rationem substantiæ positam in definitione vniuocorum ratio essentialis, vniuoca non distinguerentur à denominatiuis; sed hoc est absurdum, quandoquidem agat Philosophus de denominatiuo, tanquam de aliquo distincto ab vniuocis & æquiuocis.

Respondeo negando maiorem: nam distinguuntur per hoc, quod vniuocum vniuocans, quæ tale, sit quid prædicabile de multis, denominatiuum autem, quæ tale, non sit sit prædicabile; nam si fuisset vnus fortis possibilis tantum, ly fortis esset denominatiuum denominans ipsum, non autem esset vniuocum vniuocans, vt patet.

10. *Obiicies secundo*, Deus prædicatur de tribus personis diuinis secundum eandem rationem substantiæ per nomen significatam: sed tamen non est terminus vniuocus, aut nomen vniuocum respectu ipsarum, nec illæ sunt vniuoca vniuocata respectu istius nominis: ergo mala est prædicta definitio vniuocorum, quandoquidem competat aliquibus, quæ non sunt vniuoca.

Respondeo, distinguendo minorem: si requiratur ad nomen æquiuocum, quod res significata multiplicetur in vniuocis vniuocatis; aut si requiratur ad vniuocata, quod res significata per nomen multiplicetur in ipsis, cōcedo minorem, & nego consequentiam cum sua probatione: quia, supposito quod id requiratur, intelligendum est, quod ratio vna significata per nomen vniuocum, & posita in definitione vniuocorum, debet esse ratio vna vniuersalis & abstracta à pluribus: talis autem ratio vna non significatur nomine Dei, & sic non erit nomen vniuocum, nec conueniet ipsi prædicta definitio: si non requiratur ad nomen vniuocum ratio vna abstracta à pluribus, in quibus multiplicatur, nego minorem.

11. *Si autem queratur*, an vere requiratur à parte rei ad nomen vniuocum, quod significet rationem vnā abstractam à multis, in quibus multiplicatur, an vero sufficiat quod sit ratio vna siue abstracta & multiplicata, siue non.

Respondeo, quæstionem esse de nomine, & dependere solummodo ab institutione & significatione huius nominis vniuoci. Verisimilius autem videtur, quod sufficiat rationem illam significatam nomine vniuoco esse vnā in multis, siue cum multiplicatione, siue sine multiplicatione. Ratio est *Primo*, quia in definitione vniuocorum non ponitur aliqua particula significans multiplicationem, aut non multiplicationem rationis significatæ per nomen: ergo gratis restringeretur illa vna ratio ad rationem multiplicatam, aut non multiplicatam; sed potius debet dici quod abstrahat à multiplicatione & non multiplicatione, & quod perinde sit, an multiplicetur, necne, ad hoc vt habeat vnitatem illam requisitam ad vniuocationem. *Secundo*, quia omne nomen dictum de pluribus, vel debet dici vniuoce, vel æquiuoce, vel analogice: sed nomen Deus & quodcumque aliud nomen dictum de pluribus, & significans vnā numero rationem in illis repperam, non dicitur de illis pluribus æquiuoce nec analogice; ergo vniuoce; & consequenter sufficit vna numero ratio in multis repperata, vt dicatur nomen ipsam significans vniuocum vniuocans, & vt dicantur illa plura vniuoca vniuocata.

Confirmatur, quia rationes diuersæ, significatæ per nomen æquiuocum, non debent esse rationes vniuersales, & propterea nomen *Petrus* est nomen æquiuocum respectu huius Petri & illius Petri, cum tamen non significet rationem vllā vniuersalem: ergo ratio vna, significata per nomen vniuocum, non debet esse ratio vna

vniuersalis, sed sufficit quod sit vna, quomodocumque sit vna.

12. *Obiicies tertio*. Nomen *ens* non est vniuocum substantiæ & accidenti, nec Deo & creaturæ, & tamen conuenit ipsis secundum eandem rationem, quæ etiam multiplicatur in substantia & accidente, Deo & creaturæ: ergo non est bona prædicta definitio vniuocorum. Probatur maior, quia nomen *ens*, non significat rationem perfecte abstractam à Deo & creaturis, substantia & accidentibus: sed nomen vniuocum debet significare rationem perfecte abstractam; præterea nomen vniuocum debet significare rationem communem vniuocatis ita, vt ratio significata per ipsum non sit in vno ex vniuocatis cum dependentia ab altero ex illis: sed ratio entis est in creatura cum dependentia à Deo: ergo non potest esse vniuoca Deo & creaturis.

Respondeo negando maiorem: ad cuius probationem dico, quod sufficiat ad vniuocationem, rationem vnā communem pluribus esse vnā determinatam, siue perfecte abstrahatur, siue non, & siue sit in vno ex vniuocatis cum dependentia ab alio vniuocato, siue non; neque enim in definitione vniuocorum ponitur vlla particula, ex qua colligatur quod ratio illa vna debeat esse perfecte abstracta, aut quod debeat esse in vniuocatis omnibus sine dependentia vnus ab altero, & propterea gratis dicitur quod debeat sic intelligi. Deinde omnes fatentur communis quod nomen *ens* non sit æquiuocum Deo & creaturis, substantiæ & accidentibus; sed si non esset vniuocum illis, esset æquiuocum illis, quia inter nomen prædicabile de multis vniuoce, & æquiuoce non datur medium, vt dicemus quæstione sequenti. Hoc autem totum melius intelligitur ex dicendis in Metaphysica de vniuocatione entis vt sic ad Deum & creaturam, substantiam & accidentem.

13. *Obiicies vltimo*: Individuum vt sic, primo intentionaliter sumptum dicitur secundum eandem rationem de quolibet individuo: sed non est vniuocum respectu eorum, quia ab indiuiduis non potest abstrahi aliqua ratio communis, neque enim est vlla ratio communis ipsis quæ talia sunt, maxime secundum Doctorem & nos, vt patet ex dictis *disput. de indiuiduo num. 10.* ergo mala est prædicta definitio.

Respondeo hic etiam esse quæstionem de nomine: nam si ad nomen vniuocum requiratur quod significet conceptum determinatum vnū abstractum à pluribus, in quibus multiplicetur, individuum non erit nomen vniuocum, sed æquiuocum analogum propter dicta in alia illa disputatione: si vero sufficiat conceptus aliquis indeterminatus & vagus, qui potest dici de pluribus habentibus aliquam proportionem inter se, ratione cuius talis conceptus indeterminatus & vagus possit dici de quolibet ex illis, tum individuum, vt sic, erit vniuocum omnibus indiuiduis. De quo tamen hic nihil determino, sed remitto resolutionem ad disputationem præmissam.

CONCLUSIO III.

14. *Bene definiuntur denominatiua esse illa, quæ ab aliquo solo differentia casu, nominis sumunt appellationem.* Hæc est communis cum Philosopho hic. Hanc definitionem explicant communiter sic, vt sensus sit quod denominatiuum sit terminus concretus deriuatus à termino abstracto non solum quoad sensum, sed quoad vocem, & distinctus ab illo finali cadentia vocis; vt fortis deriuatur à fortitudine, & distinguitur ab ipsa in recto seu nominatiuo casu littera aut syllaba finali, quia ly fortis definit in s, & fortitudo in o.

Sed contra hanc explicationem facit, quod ly *musica* adiectiue sumptum sit terminus denominatiuus: sed quamuis deriuatur non solum sensu, sed etiam termino abstracto *musica* substantiue sumpto, tamen non differt ab illo finali cadentia aut vllō modo quoad vocem in vllō casu: ergo non est bona prædicta explicatio, quandoquidem ea supposita non comprehenderentur omnia denominatiua in prædicta definitione.

Confirmatur, quia studiosus, vt significat idem quod virtuosus

Descriptio
denominati-
uorum.

Explicatio
aliquorum

virtuosus seu præditus virtute, est terminus denominatiuus, sed non deriuatur quoad vocem ab vilo termino abstracto conueniente cum ipso in significatione, quia terminus abstractus, qui conuenit cum illo in significatione, est virtus; studiosus autem non deriuatur vocaliter à virtute, vt patet: studium autem quod posset esse abstractum eius, quatenus significat hominem datam studiis, & à quo posset deriuari vocaliter, non est abstractum eius, vt significat præditum virtute, vt patet.

15. Respondens Complutenses ad replicam, quod per accidens sit quod musica adiectiue sumpta non differat finali desinentia à musica substantiue sumpta. Et ad confirmationem dicunt, quod studiosus non sit denominatiuus terminus in rigore, vt hic definitur terminus denominatiuus, quia solum est denominatiuus re, & non voce, denominatiua autem rigorosa debent esse denominatiua voce, & re.

Contra primam ex his responsionibus facit, quod tam per se musica adiectiue sumpta non differt à musica substantiue sumpta, quam per se fortis differt à fortitudine; & tam per accidens est, quod fortis differt à fortitudine, quam quod musica adiectiue sumpta non differat à musica substantiue sumpta, vtrumque enim oritur ex hominum libera institutione.

Deinde, si contra aliquam definitionem inueniretur aliqua vna instantia, in qua aut non conueniret alicui vni contento sub definito, aut conueniret alicui non contento sub definito, sine dubio definitio non valeret: v. g. si inueniretur vnus homo, qui non esset animal rationale, aut aliquid aliud quod non esset homo, sed esset animal rationale, certe animal rationale non esset bona definitio hominis; nec posset saluari eius bonitas dicendo, quod per accidens tantum accideret, vt reperiretur aliquid non homo, cui conueniret, aut aliquis homo, cui non conueniret, ergo si reperiretur aliquid denominatiuum, cui non conuenit prædicta definitio, etiam si per accidens reperiretur, definitio non erit bona, nec saluari potest recurrendo ad per accidens.

16. Præterea, quemadmodum illi auctores dicunt quod studiosus non sit denominatiuum rigorose sumptum, vt hic definitur, quia non deriuatur ab abstracto suo, ita melius dicerent, quod ly *musica* adiectiue sumptum non sit denominatiuum rigorose sumptum ex eo, quod non differat casu ab abstracto, si illa differentia sit necessaria ad denominatiuum rigorose sumptum, prout est secundum ipsos.

Contra secundam responsionem ad confirmationem facit primò, quod Philosophus diminute procederet si non definiret omne denominatiuum, præsertim cum ad doctrinam Logicæ, & alias scientias acquirendas tam deferuiat denominatiuum, quod est tale sola re, quam illud quod est tale re & nomine. Secundò quod gratis dicatur requiri ad denominatiuum rigorosum ista vocalis deriuatio. Tertiò quod definitio prædicta sic explicari possit, vt comprehendat denominatiua non solum re & voce, vt fortis respectu fortitudinis, sed sola re, & non voce, vt studiosus respectu virtutis. Sed sine dubio si sic explicari possit, melius sic explicatur, quam ita, vt sola comprehendat denominatiua re & voce, & denominatiua illa, quæ differunt finali cadentia nominis seu vocis.

17. Alij sic explicant denominatiua, vt velint quod sint illa, quæ prædicantur de multis secundum eandem rationem, quæ ratio est accidentaliter illis multis; ad differentiam scilicet vniuocorum, quæ prædicantur de multis secundum eandem rationem ipsis essentialiter. Sed hæc explicatio vix quadrari potest, aut accommodari ad prædictam descriptionem Philosophi, in qua nec vna particula ponitur, in qua significetur, quod denominatiua debeant, quæ talia, prædicari de multis. Deinde in hac explicatione non ponitur aliquid correspondens illis particulis, quæ ab aliquo solo differentia casu secundum nomen sumunt appellationem.

18. Itaque dicendum est, sensum prædictæ definitionis esse, quod denominatiua sint illa concreta, quæ dicuntur de aliquo ex eo, quod afficiatur intrinsece, vel extrinsece

aliqua forma accidentali, propter quam formam sic afficientem res denominatiuas, terminus denominatiuus dicitur de illis. Dicitur ergo quod terminus denominatiuus sumit appellationem nominis ab aliquo, nimirum à nomine abstracto, seu à forma significata per illud nomen abstractum, quia non diceretur de re denominata, nisi illa forma afficeret illam rem; vt fortis non diceretur de leone, nisi inesset ipsi fortitudo; nec visus diceretur de pariete, nisi visio esset ad ipsum terminatam; nec studiosus pro virtuoso de homine, nisi inesset ipsi virtus. Dicitur etiam quod solo casu differat ab ipso, quia terminus concretus significat eandem formam, quam significat terminus abstractus, sed cum hac differentia, quod terminus concretus, seu denominatiuus significet ipsam, vt adiacentem, seu denominantem, terminus verò abstractus significet ipsam secundum se; quæ differentia est casualis seu accidentaliter.

Adde pro maiori huius rei declaratione & authorum veterum intelligentia, denominatiuum denominans vocari terminum illum concretum, qui dicitur de aliquo, vt iustus; & terminum denominantem esse formam abstractam seu vocem, quæ eam significat, vt iustitia; denominatiuum denominatum esse rem illam, de qua dicitur terminus denominatiuus denominans, seu quam afficit & denominat, vt homo: quæ tamen appellationes sunt factis barbaræ, præstaretque sine dubio dicere quod subiectum formæ esset denominatum ab ipsa, & ipsa forma esset denominans tale subiectum, & vox concreta esset denominatiuum: sed hoc est parui momenti.

QVÆSTIO II.

Vtrum dentur aliqua analogia media inter æquiuoca & vniuoca.

19. Per analogia hic intelliguntur termini aliqui, qui dicuntur de pluribus, & nec sunt æquiuoca, nec vniuoca respectu eorum; & queritur, an dentur tales termini. Pro qua re melius intelligenda aduertendum, nō posse esse in controuersia, quin dentur aliqui termini, qui dicuntur de multis, & non vniuoce, sicut homo dicitur de Petro & Paulo; nec æquiuoce, sicut Gallus dicitur de gallinaceo & homine nato in Gallia: nam certum est, quod sanum dicatur alio modo de vrina & medicina, quam homo de Petro & Paulo, aut Gallus de gallinaceo & homine nato in Gallia; nam homo ita dicitur de Petro & Paulo, vt si queratur quid significet quando dicitur de vtroque, eadem explicatione satisfiat: quod non est verum de sano, vt dicitur de vrina & medicina, sed diuersa omnino explicatio adhibenda est.

Rursus, Gallus dicitur de gallinaceo, & homine nato in Gallia secundum tam diuersam rationem, vt significatio ipsius, quatenus dicitur de vno ex illis, non inuoluat aliquem ordinem, aut subordinacionis, aut dependentiæ, aut proportionis, aut attributionis ad significatum ipsius, vt dicitur de altero. Sanum autem dicitur de vrina, quatenus vrina est signum naturale sanitatis aut præsentis, aut absentis: dicitur vero de homine, quatenus significat debitam dispositionem humorum & partium ipsius: vnde significatum ipsius, quatenus dicitur de vno, dicit aliquem ordinem ad significatum illius, quatenus dicitur de altero, & propterea data opera illud nomen, quod dictum est de homine habente debitam illam dispositionem, dicitur de vrina, quia significat illam debitam dispositionem inesse, vel abesse homini. Quod si vocaretur huiusmodi terminus analogus, vt secundum omnes vocari debet, non potest dubitari quin detur, & si eatenus vocaretur medium inter vniuoca, & æquiuoca illa, quæ dicuntur de pluribus, vt Gallus dicitur de gallinaceo & homine nato in Gallia (quæ vocantur æquiuoca à casu) quatenus illa analogia non habent rationem vnius vel alterius, sed rationem distinctæ rationis ab illis, non posset controuerti, quin darentur analogia media inter æquiuoca sic accepta, & vniuoca.

Vnde controuersia sola potest esse, an detur aliqui termini, qui dicuntur de pluribus, præsertim cum multiplicatione, qui nec habeant rationem vniuocorum, nec æquiuocorum, prout vniuoca & æquiuoca describuntur supra

Quid sane analogia.

Quo sensu possunt admitti analogia media inter æquiuoca & vniuoca.

supra à Philosopho. In qua controuersia quamuis pars affirmatiua attribui soleat Thomistis, ac recentioribus, & negatiua Scotistis, reuera tamen existimo meliores Thomistas non discordare à Scotistis: nam *Complutenses* hic tenent analogia omnia comprehendendi sub æquiuocis descriptis à Philosopho, & consequenter tenere debent, quod conueniat ipsis definitio illa æquiuocorum, quam doctrinam fatentur esse expresse *D. Thoma opusc. 48. tract. 2. c. 1. Caietani 1. par. qu. 13. & Doctorum communiter*; eamque præterea tenet *Auersa q. 25. logica*, & est sine dubio omnium illorum authorum, qui distinguunt æquiuoca ut sic in æquiuoca à casu, & æquiuoca à consilio: nam per æquiuoca à consilio intelligunt illa, quæ hic dicuntur analogia, & per æquiuoca à casu intelligunt illa quæ dicuntur de multis absque ullo ordine vnus ad alterum: vnde cum illa æquiuoca à consilio dicant esse species æquiuocorum ut sic, tenere debent quod non sint media inter æquiuoca ut sic, & vniuoca ut sic, id est non participantia rationem horum aut illorum, ut patet. Sed nec vlli Scotistæ negant, quin dentur illa æquiuoca à consilio seu analogia, quæ neque sint vniuoca neque æquiuoca à casu. Sed ut veritas magis appareat, statuendas duxi sequentes conclusiones.

CONCLUSIO I.

21. *Non datur aliquis terminus analogus predicabilis cum multiplicatione, qui sit medius inter vniuocum ut sic, & æquiuocum ut sic, seu qui non participet definitionem alterutrum ex ipsis supra traditam à Philosopho.* Hæc est sine dubio omnium Scotistarum, & etiam ut puto, Thomistarum ac recentiorum communiter.

*Probat*ur primò, quia Aristoteles non fecit mentionem de huiusmodi analogis mediis: ergo non dantur.

Dices non valere consequentiam ab autoritate negatiua. *Contra*, licet simpliciter non valeat, tamen cum Aristoteles ex professo egerit de vniuocis, & æquiuocis, ut possimus cognoscere, quænam deberent in Prædicamentis collocari, & quænam excludi, omnino diminute procederet, nisi etiam ageret de huiusmodi analogis, si darentur, quia posset quis dubitare, vtrum in prædicamentis collocanda essent, vel non.

Dices, ex noticia vniuocorum & æquiuocorum facile deueniri posse in cognitionem Analogorum, & propterea non esse necessarium ut specialiter de Analogis fieret mentio.

Contra, quia multo facilius ex cognitione vniuocorum deueniri posset in cognitionem æquiuocorum, & è contra: ergo potius deberet agere de analogis, quam de vniuocis aut æquiuocis.

Confirmatur efficaciter, quia Philosophus exemplificans æquiuocum à se definitum, dicit hominem esse æquiuocum ad verum & pictum: sed nihil magis est analogum secundum aduersarios, quam homo respectu veri & picti: ergo cum hoc analogum sit æquiuocum, non datur aliquod analogum medium, quod non sit æquiuocum, prout æquiuocum diffinitum est à Philosopho: aliàs male vteretur illo exemplo.

22. *Probat*ur ratione, quia quæ conueniunt in aliquo nomine, aut habent eandem rationem secundum nomen significatam, aut non habent: si habent, sunt vniuoca, ut patet ex definitione vniuocorum; si non habent, sunt æquiuoca: ergo non dantur analogia media, quæ non participant definitionem vniuocorum & æquiuocorum.

Dices, quod neque habent illam rationem totaliter, neque etiam non habent, sed habent illam partim, & partim non habent, & hinc definiuntur analogia ab aduersariis esse, quorum nomen commune est, ratio verò secundum nomen partim eadem, partim diuersa.

Contra: quia licet aliquid de significatione nominis, quatenus dicitur de vno ex analogis, reperitur in altero, si tamen aliquid ipsius non repenitur in ipso, simpliciter potest dici quod illa analogata non participant eandem rationem significatam per nomen, sed diuersas: ergo simpliciter loquendo debet vocari æquiuocum, & consequenter responsio nihil valet. *Probat*ur antecedens, quia

licet aliquid quod est de essentia hominis sit in bruto, quia tamè tota eius essentia nō est in ipso, propterea simpliciter potest dici, quod habent diuersas essentias: ergo si analogata non conueniant totaliter in ratione significata per nomen, possunt dici simpliciter non conuenire in eadem ratione, sed habere rationes diuersas.

Confirmatur, quia inter vnum, & multa non datur medium secundum Philosophum, & ratio est, quia sunt contradictoria, nam vel multitudo nihil aliud dicit formaliter præter negationem vnus, vel vnum nihil aliud dicit præter negationem multitudinis: ergo analogata habent, aut vnam rationem secundum nomen, aut multas rationes: si vnam, sunt vniuoca; si multas, sunt æquiuoca, & consequenter non dabuntur aliqua analogia media.

Dices quod habeant diuersas rationes à parte rei, sed tamen quia illæ diuersæ rationes dicunt aliquem ordinem inter se, possunt dici non esse omnino diuersæ.

Contra, quia vna res, ut dicens ordinem ad aliam rem, est omnino diuersa ab illa alia re: ergo vox significans ipsam, ut dicens talem ordinem, & significans rem illam, ad quam dicit ordinem, est æquiuoca respectu vtriusque.

CONCLUSIO II.

23. *Dantur aliqui termini communes, qui dicuntur de pluribus, & nec sunt vniuoca, nec æquiuoca à casu, & consequenter sunt media inter vniuoca omnia, & talia æquiuoca.* Hæc est certa, & eam solam videntur velle Thomistæ, qui citantur pro opposito conclusionis præmissæ, nec ab vilo Scotista negatur. *Probat*ur, quia vox sanum, ut dicitur de homine, & vtrina, est vox communis ipsis, & non est ipsis vniuoca, quandoquidem longe diuersum sit significatum ipsius, ut dicitur de vno, & de altero; nec est ipsis æquiuoca à casu, nam data opera illud ipsum nomen, quod dicebatur de homine habente debitam complexionem, & proportionem humorum ac accidentium, imponebatur ad significandam vtrina, quæ significabat talem complexionem adesse: ergo dantur termini communes pluribus, medij inter vniuoca & æquiuoca à casu, & consequenter dantur termini analogi sic medij, quia per terminos analogos, nihil aliud intelligunt authores, quam huiusmodi terminos communes: dicuntur autem medij inter terminos vniuocos & æquiuocos à casu, quia nec vnus, nec alterius rationem habent, & etiā, quia habent aliquam proportionem cum vtriusque; cum æquiuocis quidem, quia dicuntur de pluribus secundum diuersam rationem; cum vniuocis verò, quia sicut data opera terminus vniuocus erat impositus ad significanda illa multa, de quibus dicitur, propter similitudinem eorum inter se: ita etiam data opera terminus analogus est impositus ad significanda multa propter proportionem aut attributionem, quam dicunt ad inuicem. Hæc sufficiunt ad solutionem questionis: sed quia frequens est vsus æquiuocorum à consilio seu analogorum, aliqua de ipsis particularius examinanda sunt; sed breuiter tamen, neque enim res tanti momenti est, quanti eam faciunt Complutenses.

24. Itaque huiusmodi analogia sunt in triplici differentia; quædam enim sunt inæqualitatis, quædam attributionis, quædam proportionis, seu proportionalitatis. *Analogia inæqualitatis* secundum Caietanum sunt illa, quorum nomen est commune, & ratio substantiæ nomini accommodata eadem, ita tamen ut illa ratio inæqualiter participetur ab analogatis quoad perfectionem, hoc est contrahatur per differentias, aut modos inæqualis perfectionis ad analogata. Sic homo & brutum sunt analogia respectu animalis, quia conueniunt in homine, & ratione significata per nomen animalis, quæ tamen ratio per differentias inæqualis perfectionis contrahitur ad ipsa: sed certe analogia sic explicata sunt perfectissime vniuoca.

Alij explicant illam inæqualem participationem rationis analogiæ per hoc, quod vni ex analogatis conueniat cum dependentia essentiali ad alterum ita, ut non possit cum illa ratione existere à parte rei, sine essentiali dependentia ab altero analogato. Et si explicetur sic, ens erit analogum respectu Dei & creaturæ, quia creatura non potest existere à parte

Dantur analogia distincta ab vniuocis, & æquiuocis à casu.

Tria analogorum genera.

Analogum inæqualitatis vtriusque participatur à Caietano est vniuocum.

Item, ut explicatur ab alijs.

parte rei sine dependentia à Domino Deo, & similiter ens finitum, vt sic, erit analogum respectu substantiæ & accidentium, animal verò non erit analogum respectu hominis & bruti, quia alteruter potest existere à parte sine dependentia ab altero. Similiter homo, vt sic, respectu duorum hominum, quorum vnus sit pater & alter filius non erit etiam analogum, quia licet filius dependeat à patre, non tamen essentialiter, ita scilicet, vt non possit existere sine dependentia à patre.

Sed neque hic modus sufficit ad distinguendum analogia inæqualitatis ab vniuocis, quia tota definitio vniuocorum conuenit analogis inæqualitatis hoc modo explicatis; vnde si per analogia intelligamus ea, quæ comprehenduntur à Philosopho sub æquiuocis, & ab aliis dicuntur æquiuoca à consilio, huiusmodi non erunt analogia. Quare existimo hanc acceptionem analogorum esse impropiissimam. Adde præterea, quod communiter vocantur analogia attributionis, quæ huiusmodi dependentiam essentialem habent ad inuicem.

25. *Analogia attributionis* sunt illa, quæ dicuntur de pluribus propter ordinem vnus ad alterum, v. g. quando est aliquod nomen quod primo & per se est impositum ad significandam aliquam formam, extenditur autem postea ad significandam aliquam aliam, nõ quod habeant in se illam formam, sed quod habeant aliquem ordinem ad illam, tale nomen est analogum attributionis: sic sanum est analogum, quatenus dicitur de homine sano, & de vrina & medicina sana, quia principaliter & primo erat impositum ad significandam debitam complexionis proportionem, quæ est in homine sano, postea autem extensum est ad significandam medicinam & vrinam sanam, non quod habeant in se illam sanitatem, sed quod dicant ordinem ad illam, medicina quidem quatenus est causatiua, vrina vero quatenus est significatiua illius: similiter vox homo vt sic est analogum respectu hominis picti & veri, quia primo erat imposita ad significandam hominem verum; postea vero propter ordinem hominis picti ad verum, ex eo scilicet, quod sit imago ipsius, nomen illud erat impositum ad significandam hominem etiam pictum.

Porro in huiusmodi analogiis duo sunt consideranda: primo duplex impositio nominis analogi, vna, quæ instituebatur ad significandam formam illam principaliter significatam; altera, quæ extendebatur ad significandam illam aliam, quæ dicunt ordinem ad illam, quod non accidit in nomine vniuoco, quod vna impositione instituitur ad significandum omnia illa, quibus est vniuocum. Secundò, ex analogis analogus vnus vocari magis principale, illud scilicet quod habet formam principaliter intentam, reliqua minus principalia, quæ scilicet habent ordinem ad illam formam.

Controuertitur autem, an nomen analogum, quatenus dicitur de analogis minus principalibus, formaliter significet formam principaliter significatam, an vero habitudinem istius analogati ad talem formam, verbi gratia, an sanum, vt dicitur de cibo, significet formaliter ipsam sanitatem animalis, an verò respectum seu habitudinem, quam dicitur cibis ad sanitatem, quatenus scilicet est conservatiua ipsius. Quia in re ego existimo omnino significari formaliter & directe ipsas habitudines, licet indirecte etiam importetur ipsa forma principalis: si enim quis velit explicare, quid sit cibus sanus, dicit esse illum, qui aptus est ad conservandum sanitatem, in qua explicatione ponitur multo directius aptitudo cibi ad conservandam sanitatem, & in obliquo tantum ponitur ipsa sanitas.

27. *Dices*: illud, quod ponitur recto in explicatione alicuius nominis, non est id quod formaliter significatur per nomen, alias albedo non significaretur formaliter per nomen album: ergo ratio illa est nulla.

Respondeo distinguendo antecedens: secludendo materiale significatum nominis concreti, nego; non secludendo, concedo; antecedens, & nego consequentiam, quia illa ratio supponit seclusum esse significatum materiale. Itaque omne nomen concretum significat materialiter illud, quod in sui explicatione ponitur in recto, reliqua autem formaliter; quod si reliqua sint plura, principaliter

significabit illud, quod ponitur in accusatiuo casu immediate post verbum, aut quod æquiualeat ipsi, quia illud magis directe in explicatione ipsius ponitur ex omnibus illis, quæ præter materiale dicitur: vnde cum in explicatione cibi sani ponitur aptitudo ad conservandam sanitatem in accusatiuo casu, (explicatur enim, illud quod habet aptitudinem ad conservandam sanitatem) illa aptitudo principaliter significabitur per sanum, vt dicitur de cibo.

Obiicies: quotiescumque sunt plura conuenientia in nomine, potius est dicendum quod illud nomen significet illud, in quo conueniunt, quàm in quo nõ conueniunt.

Respondeo, hoc esse verum si nomen sit vniuocum, scilicet si sit analogum.

28. *Analogia denique proportionis seu proportionalitatis* sunt illa, quorum nomen commune est, ratio vero significata diuersa, ita tamen, vt habeant inter se in illa ratione diuersa quandam proportionem seu similitudinem, vt v. g. nomen leo significat leonem verum, & Christum, propter proportionem, quam habuit Christus cum leone in fortitudine aut principatu, quia quemadmodum leo est fortissimus & princeps animalium, ita Christus est Princeps & fortissimus omnium creaturarum. Similiter ridere dicitur de prato & homine; Intellectus & voluntas diuina vocantur manus Dei, quia quemadmodum homo operatur manibus, ita Deus intellectu & voluntate.

Dices: illa, quæ habent nomen vniuocum commune, non alia ratione id habent, quam quod habeant inter se similitudinem: ergo si illa quæ sunt analogata analogia proportionis debent habere similitudinem, erunt proprie loquendo vniuoca, & sic non erunt æquiuoca, neque à casu, neque à consilio.

29. Pro solutione huius aduertendum est nomen vniuocum semper significare istam rationem, in qua vniuocata sunt similia, v. g. nomen homo significat humanitatem, in qua Petrus & Paulus sunt similes, albedo significat albedinem in qua duo parietes sunt similes &c. nomen vero analogum analogia proportionis non significat illam rationem, in qua analogata habent similitudinem, sed significat ipsam analogatam, quæ habent illam rationem, leo enim non significat fortitudinem animalis rugibilis, aut Christi, sed significat ipsum animal rugibile & Christum, qui habent similitudinem in fortitudine.

Respondeo ergo ad obiectionem distinguendo antecedens: ita vt ratio, in qua habent similitudinem significetur per nomen vniuocum, concedo; alio modo, nego antecedens, & similiter distinguo consequens.

Est etiam alia differentia inter vniuoca & analogia proportionis quod nomen vniuocum vna impositione sit impositum ad significanda omnia vniuocata; analogum autem nomen pluribus impositionibus indigeat. Alij etiam volunt quod nomen analogum proprie significet vnum ex analogatis, & improprie per metaphoram aut aliam figuram reliqua: sed quamuis id sæpe contingat, non existimo esse necessarium. Aduertendum autem quod idem nomen possit esse analogum respectu plurium vtraque analogia & proportionis & attributionis, sanum enim est analogum respectu hominis sani & pomi sani analogia proportionis, si ideo dicatur pomum sanum quod sit integrum in se & incorruptum; analogia vero attributionis si ideo dicatur pomum sanum, quod conducat ad conservandam & procurandam sanitatem hominis.

30. *Dices*: Individuum est analogum proportionis respectu omnium individuorum, & differentia primo intentionaliter accepta respectu omnium differentiatum talium, & natura specifica primo intentionaliter accepta respectu omnium talium naturarum: sed individuum est æque primo impositum ad significanda omnia individua, & differentia ad significandas omnes differentias, & natura specifica ad significandas omnes naturas específicas: ergo falsum est quod analogum indigeat pluribus impositionibus.

Vt respondeatur huic obiectioni, aduertendum dupliciter posse discuti de individuo vt sic, primo dicendo quod sit vniuocum, licet nõ significet rationem aliquam ynam determinatam abstractam ab inferioribus, & vocando

ipsum

Analogum
att. ibutio-
nis habet
duas im-
positiones
nominis.

Principa-
lius signifi-
cat vnum
ex signifi-
catis quam
reliqua.

Vt dicitur
de analogi-
s minus
palibus si-
gnificat
habitudinem
eorum ad
formam
principalem.

Quid ana-
logi pro-
portionis

Diff. rentia
inter ana-
logia pro-
portionis
& vniuoca

ipsam vniuocum analogum ad differentiam vniuocorum dicentium vnam rationem determinatam abstractam ab inferioribus; secundo dicendo quod sit æquiuocum analogum ex eo, quod non significet aliquam vnam rationem sic abstractam & determinatam: si primo modo discutatur, tollitur vis obiectionis, quia quando dicimus, quod analogum requiritur plures impositiones, id intelligendum est de analogis æquiuocis, non de analogis vniuocis, quale est indiuiduū iuxta hunc philosophandi modum, & idem est de differentia vt sic, & natura specifica vt sic, ac aliis similibus: si teneatur secundus modus, dicendum est, quod omnia analogia proportionis non requirant diuersam impositionem, sed illa quæ per se primo significant vnam rationem, & alia significant propter proportionem cum illo primo.

Differentia
inter ana-
loga pro-
portionis
& alia.

Si autem quæras, quomodo possit discerni inter huiusmodi analogia proportionis, & illa alia: *Respondeo* differentia esse facilem, nam explicatio nominis analogi, quod per se primo significat vnum ex analogatis, & secundario alia, propter proportionem, quam habent cum illo primo, erit omnino diuersa, nam si volo explicare quid sit leo, vt dicitur de animali irrationali sic dicto, de beo dicere, quod sit animal rugibile; si volo autem explicare ipsum, vt dicitur de Christo, de beo dicere, quod sit aliqua persona summæ fortitudinis & superiouratis; aut aliquid simile: quæ explicationes sunt diuersissime, & sine vlla proportionem, aut similitudine: illud vero analogum, quod æque primo & vnica impositione significat sua analogata, habet eandem vocalem explicationem, vt dicitur de quolibet ex illis, vt patet in illo exemplo de indiuiduo, & differentia, & natura specifica: eodem enim modo explicari debet Petrus, quatenus est indiuiduum; & Paulus, quatenus est tale indiuiduum.

QVÆSTIO III.

De duabus diuisionibus & regulis antepredicamentibus.

Prima di-
uisio ante-
predica-
mentali.

Philosophus c. 2. huius libri fecit mentionem de duabus diuisionibus, quarum prima est: *Eorum, quæ dicuntur, alia sunt complexa vt homo currit, alia incomplexa, vt homo*: & hæc sane diuisio potest accommodari rebus, si intelligatur sic, quod rerum, aliquæ sunt complexæ, vt illæ, quæ duobus conceptibus debet concipi, aliquæ vero incomplexæ, vt quæ vno tantum conceptu apprehendi quærent. Potest etiam accommodari vocibus, si intelligatur sic, quod vocum aliquæ sint, quæ significant res complexas, aliquæ quæ res incomplexas.

Secunda diuisio conuenit rebus simplicibus, seu incomplexis, scilicet: *eorum quæ sunt alia de subiecto dicuntur* (id est essentialiter predicantur) *in nullo vero subiecto sunt* (id est non habent aliquod subiectum inhesionis, cui inhæreant) vt homo, qui predicatur essentialiter de Petro, & tamen non inhæret Petro, nec vlli alteri: & huiusmodi sunt omnes substantiæ secundæ, seu vniuersales. *Alia vero in subiecto sunt* (id est inhærent alicui subiecto) *de nullo vero subiecto dicuntur* (id est non predicantur essentialiter de vilo subiecto) vt hæc albedo, quæ quidem inhæret parieti, non tamen predicatur essentialiter de pariete, aut vilo alio: & huiusmodi sunt omnia accidentia singularia. *Alia de subiecto dicuntur, & in subiecto etiam sunt*, vt color qui inhæret parieti, & predicatur essentialiter de albedine, & huiusmodi sunt omnia accidentia vniuersalia. *Alia denique neque in subiecto sunt, neque de vilo subiecto dicuntur*, vt Petrus, qui neque inhæret vlli, neque predicatur essentialiter de vilo, & huiusmodi sunt omnes substantiæ primæ, seu omnia indiuidua substantialia.

Prima re-
gula ante-
predica-
mentalis.

3. Præterea etiam Philosophus c. 3. posuit duas regulas: prima est: *Cum quidpiam de quopiam predicatur vt de subiecto, ea, quæ de predicato dicuntur, dicuntur etiam de subiecto*. Sic quia homo predicatur de Petro, & animal predicatur de homine, animal etiam predicari potest de Petro. Controuertitur autem inter commentatores, an hæc regula solum habeat locum in predicatis essentialibus, an etiam in accidentalibus: & licet Aristoteles videatur tantum voluisse comprehendere predicata essentialia, quia idem intelligit hic per predicari, vt de subiecto, quod intellexit per eadem verba cap. 2. ibi autem intellexit per

predicari de subiecto predicari essentialiter; tamen quantum ad rei veritatem existimo regulam posse intelligi vniuersaliter de quocunque predicato, modò non conueniat predicato vt abstrahit à subiecto, aut modò subiectum non habeat aliquod predicatum incompatibile cum illo predicato. Vnde quia dicitur de pariete, quod sit albus, & dicitur de albo, quod sit coloratum; dicitur etiam de pariete quod sit quid coloratum: quamuis autem dicatur de Petro, quod sit homo, & de homine quod sit species, non tamen dicitur de Petro quod sit species, quia species dicitur de homine vt abstrahit à Petro. Similiter quamuis dicatur de homine quod sit communicabilis, non tamen dicitur de Petro, quia Petrus habet predicatum oppositum isti predicato.

33. Secunda regula est: *Diuersorum generum & non subalternatum posteriorum diuersa sunt specie differentia: si vero subalternatum ponatur, easdem differentias habere possunt*.

Tribus mo-
dis genera
possunt esse
diuersa.

Vt intelligatur hæc regula, notandum est tribus modis aliqua genera dici diuersa, primò & propriissime illa genera dicuntur diuersa, quæ collocantur in diuersis predicamentis, vt animal, & scientia: secundò dicuntur genera diuersa, quæ sunt eiusdem predicamenti, si neutrum sub altero ponatur, sed vtrumque sub aliquo tertio. Tertio demum dici possunt diuersa genera, quæ in eodem predicamento collocantur, sed ita tamen, vt vnum sub alio ponatur, vt animal & viuens. Difficultas modò est quid intelligat Philosophus per genera subalternatum, aut non subalternatum posita.

CONCLUSIO I.

34. Genera subalternatum posita sunt ita illa, quorum vnum sub altero collocatur, vt animal collocatur sub viuente, de quo nullus dubitat, quam illa, quæ collocantur sub aliquo tertio genere, quamuis neutrum sub altero collocetur, vt planta & animal. Hæc est communior, & contra Complutenses quoad secundam partem. Probatur quoad hanc partem: Philosophus 6. Top. c. 2. loco 41. expresse dicit genera subalternata non solum appellari ea, quorum vnum sub altero collocatur, sed etiam ea quorum vtrumque est sub tertio. Deinde ibidem ait: *Et est certum, quod quæ ponuntur sub tertio genere, quamuis non subordinentur sibi inuicem, habeant differentiam communem, vt animal & planta habent differentiam constitutam viuens sibi communem, sicut ipsum viuens est ipsis commune: sed in hac regula ait genera non subalternatum posita non habere differentiam communem: ergo signum est quod, quæ ponuntur sub tertio genere, quandoquidem habeant differentiam communem non sint genera non subalternatum posita*. Hinc sequitur quod genera non subalternatum posita sint illa, quorum neutrum sub altero ponitur, neque vtrumque sub vilo tertio.

Quæ sunt
genera
subalternata
posita
secundum
Philosophum.

Dices cum Complutensibus: ex eo quod duo genera subalternentur alicui tertio, non sequitur, quod sint subalternatum posita inter se: ergo genera subalternatum posita debent esse vnum sub altero necessario, & cōsequenter, quæ non sunt vnū sub altero, non sunt subalternatum posita.

Confirmatur, quia secundum translationem Argirophili & Periony, hæc regula proponitur hoc modo: Quando genera diuersa sunt, nec vnum sub altero continetur, eorum etiam differentia specie differunt: eorum autem generum, quorum vnum sub altero collocatur, nihil prohibet easdem esse differentias: ergo intelligit Philosophus per genera, quæ dicit habere differentias diuersas, omnia, quorum vnum sub alio non continetur.

35. Respondeo negando consequentiam, quia aliud est, quod genera sint subalternatum posita, aliud quod sint inter se subalternatum posita. Primum dicimus nos de generibus, quæ continentur sub tertio genere, & non impugnatur bene hac obiectione. Secundum non dicimus de talibus generibus, & de illo solo procedit obiectione, quæ propterea non facit ad rem.

Ad confirmationem dico cum Conimbricensibus, translationem illā Argirophili non magis esse conformem Græco textui, quam Boetij, in qua non dicitur, genera, quorum vnum non ponitur sub alio, aut quorum vnum ponitur sub

sub

sub alio; sed genera subalternatim posita: & non subalternatim posita: imo hæc translatio præferenda est propter fundamenta nostræ resolutionis; si tamen illa Argiophilim nequeat cum ea concordari, quod difficile putant Comibricenses, potest tamen concordari, si dicatur, quod ex generibus illis, quæ continentur sub tertio, vnum etiã sub altero continetur, non quidem immediate & quasi alterum de altero prædicari possit, sed mediate, v. g. mediante illo tertio genere. Hoc supposito sit.

CONCLUSIO II.

Genera non subalternatim posita nullas differentias communes habent.

36. Genera non subalternatim posita, hoc est, illa quæ ponuntur in diuersis prædicamentis, & quæ propterea non ponuntur nec sub se inuicem, neque sub aliquo tertio genere ipsis communi, non solum habere debent aliquas differentias diuersas rationis, sed non possunt habere ullam differentiam communem. Hæc est communis cum Philosopho, qui in hoc distinguit genera subalternatim posita, à non subalternatim positis in hac regula, quod illa habere possint differentiam aliquam communem, hæc non possint: Probatur autem prima pars, quia nisi haberent aliquam differentiam diuersam, non possent esse diuersa genera.

Dices, substantia, vt sic, quæ est genus generalissimum prædicamenti substantiæ, & qualitas vt sic, quæ est generalissimum prædicamenti qualitatis, non habent differentias diuersas: sed tamen sunt genera non subalternatim posita, cum spectent ad diuersa prædicamenta: ergo genera non subalternatim posita non debent habere differentias. Probatur maior, quia aliàs constarent genere & differentia, & sic haberent supra se aliud genus.

Respondeo, hic capi per differentiam, illam formalitatem seu modum inintrinsicum, quem genera prædicamentalia dicunt supra ens in quo conueniunt: certum autem est substantiam, & qualitatem habere, vel differentiam, vel modum inintrinsicum, quo à se inuicem distinguantur ultra conceptum entis, in quo conueniunt. Vnde in forma Respondeo negando maiorem: & ad probationem dico, vel non esse inconueniens, quod constet genere, & differentia, vel id, si esset inconueniens, non securum quia solum quæ constant differentia proprie dicta, debent constare genere.

Respondeo secundò, conclusionem intelligendam de generibus diuersis, quæ constituuntur per differentias in esse tali, non verò de generibus diuersis, quæ non constituerentur diuersa per differentias, sed essent diuersa. Vnde in forma Respondeo distinguendo consequens: genera constituta per differentias, nego: non constituta, concedo; nec hoc est contra conclusionem.

37. Probatur secunda pars, quia nec possunt habere sibi communem ullam differentiam constitutiuam, aut diuisiuam alicuius superioris talis generis, cum in nullo tali conueniant: sed omnis differentia, quam includit res aliqua, aut est differentia constitutiuam alicuius superioris, aut diuisiuam superioris: ergo, si genera non subalternatim posita, hoc est, illa quæ ponuntur in diuersis prædicamentis, non conueniant in aliqua differentia constitutiuam, aut diuisiuam superioris generis, non conueniant in vlla prius differentia.

Confirmatur, quia si conuenirent genera diuersorum prædicamentorum in vlla differentia communi, eadem differentia pertineret ad diuersa prædicamenta, & consequenter etiam ipsamet genera spectarent ad diuersa prædicamenta, vt constituuntur per illas differentias, nam ad quodcumque prædicamentum spectat differentia, spectat etiam res constituta per ipsam.

Confirmatur secundo, quia eo ipso quo aliqua differentia esset communis rebus diuersorum prædicamentorum, illa differentia non esset prædicamentalis, sed transcendentalis. Regula autem prædicta Philosophi, & nostra resolutio intelligenda sunt de differentia communi prædicamentali; nam alias certum est genera & species omnium prædicamentorum conuenire in differentia seu modo inintrinsico finitatis & limitationis, quæ tamen differentia seu modus inintrinsicus, quia est transcendentalis, non

præiudicat huic regulæ. Et idem est de modo essendi in alio, in quo conueniunt prædicamenta accidentium, & de modo essendi ad aliud, in quo conueniunt vltima prædicamenta & prædicamentum ad aliquid.

38. Per hoc autem patet ad difficillimam obiectionem, quæ posset opponi & regulæ Philosophi & nostræ resolutioni, nimirum: conuenit substantiæ materiali & quantitati ac qualitati, tanquam differentia, qua differunt à substantiis spiritualibus, exigere connaturaliter habere partes extra partes, & illa exigentia, saltem radicaliter sumpta, est de essentia ipsorum tam bene, quam inextensio radicalis est de essentia substantiæ spiritualis: ergo genera non subalternatim posita, v. g. substantia materialis seu non spiritualis vt sic, & accidens materiale vt sic, conueniunt in vna differentia, nempe in exigentia radicali extensionis suarum partium.

Nec valet dicere, quod illa exigentia sint diuersæ rationis, primò, quia licet haberent aliquam diuersitatem inter se, profecto potest abstrahi ab illis aliquis conceptus saltem imperfecte abstractus, qui secundum eandem omnino explicationem conueniat omnibus illis. Secundo, quia eodem modo posset dici quod sensitiuitas bruti, & sensitiuitas hominis non essent eiu'dem, sed diuersæ rationis, & sic genera subalternata, posita sub tertio genere non participarent eandem differentiam constitutiuam istius tertij generis contra omnes.

Respondetur ex dictis distinguendo consequens: conueniunt in vna differentia transcendentali, concedo; in vna prædicamentali non transcendentali, nego.

39. Dices: omnis differentia contractiuam generis generalissimi, & constitutiuam generis subalterni est prædicamentalis; sed illa exigentia radicalis extensionis, quæ conuenit substantiæ materiali, & per quam distinguuntur à substantia spirituali, est diuisiuam & contractiuam substantiæ vt sic, quæ est genus generalissimum ad esse substantiæ materialis, & constitutiuam illius substantiæ materialis, quæ est genus subalternum eiusdem prædicamenti substantiæ: ergo est differentia prædicamentalis.

Respondeo distinguendo maiorem: est prædicamentalis, id est spectans ad prædicamentum aliquo modo, concedo; est prædicamentalis, id est spectans ad vnum prædicamentum solum, nego maiorem, & concessa minori similiter distinguo consequens.

CONCLUSIO III.

40. Genera subalternata, quorum vnum scilicet sub altero collocatur, conueniunt formaliter & per se in aliqua differentia, non in omni. Hæc est extra controuersiam, & patet prima pars ex prima regula, quia quod conuenit per se formaliter superiori conuenit etiam inferiori contento sub ipso, verbi gratia quidquid conuenit viuenti formaliter & actualiter, conuenit etiam animali: sed differentia, qua contrahitur substantia vt sic ad substantiam viuentem, conuenit formaliter viuenti & actualiter: ergo conuenit etiam animali, & consequenter animal, & viuens conueniunt formaliter & actualiter in aliqua vna differentia, & idem est de omnibus similibus.

Probatur secunda pars, quia genus superius non includit per se actualiter differentiam diuisiuam sui, & constitutiuam inferioris: nec enim potest dici, quod viuens vt sic, sit formaliter & actualiter sensitiuum, sicut potest dici de animali, alias viuens, vt sic, esset animal, & consequenter omne viuens esset animal, quod est absurdum. Rursus animal non includit formaliter & actualiter differentiam contractiuam viuentis ad plantam, alias esset planta: ergo genera, quæ sub se collocantur, non conueniunt actualiter in omnibus differentiis. Si autem queramus, in quibus conueniunt actualiter, Respondeo quod in solis constitutiuis generis superioris.

CONCLUSIO IV.

41. Genera eiusdem prædicamenti non sub se collocata, sed sub aliquo tertio, necessario conueniunt in aliqua differentia communi ipsis, nempe in illa quæ est constitutiuam illius tertij generis, v. g. planta & animal, quæ collocatur sub viuente

Genera subalternata ratione tertij aliquando conueniunt in differentia communi diuisiuam, aliquando non.

Genera eiusdem prædicamenti non collocata sub se, necessario conueniunt in aliqua differentia.

viuente, conueniunt in differentia constitutiva viuentis, & in omni illa, quæ formaliter & actualiter conuenit ipsi. Hæc est certa & patet ex prima regula, quia quod conuenit superiori per se primo conuenit inferiori: quæ est ratio qua probauimus primam partem conclusionis præcedentis.

CONCLUSIO V.

Aliqua talia genera non conueniunt in aliqua differentia diuisua ipsius generis tertij, aliqua conueniunt. Hæc est Boëtij & Simplicij quos sequitur Ogna hic & Merinerus contra Complutenses.

42. Talia genera aliqua non conueniunt in aliqua differentia diuisua ipsius generis tertij, aliqua conueniunt. Hæc est Boëtij & Simplicij quos sequitur Ogna hic & Merinerus contra Complutenses.

Probatur prima pars, quæ non est in controuersia, quia substantia corporea ut sic & substantia spiritalis ut sic, quæ ponuntur sub substantia ut sic, non conueniunt in aliqua differentia diuisua substantiæ ut sic: neque enim assignari potest vlla differentia diuisua substantiæ ut sic finitæ, quæ est supremum genus prædicamenti substantiæ, quæ differentia conueniat & substantiæ materiali ut sic, & substantiæ spiritali ut sic.

Probatur secunda pars, quia animal gressibile bipes, & volatile bipes, quæ sunt genera non subalternata sibi, sed subalternata alicui tertio, verbi gratia animali, conueniunt in differentia bipedis, quæ diuiditur animal, ut sic, ab animali quadrupede ad animal bipes.

Respondent Complutenses, esse bipes & quadrupes esse differentias materiales, non formales animalium, bene autem posse genera huiusmodi conuenire in aliqua differentia materiali communi, non vero in essentiali.

Contra, quia est omnino essentialiter animali, quod est naturaliter bipes, exigere connaturaliter duos pedes, & idem est de animali quadrupede, non minus quam est essentialiter homini posse discurrere, loquendo de potentia radicali, & exigentia radicali.

43. Probatur secundo, quia quantitas continua permanens, & discreta permanens, quæ sibi inuicem non subalternantur, sed quantitati ut sic, conueniunt in differentia permanentiæ, quæ est diuisua & contractiua quantitatis ut sic à quantitate successiua ad permanentem: ergo aliqua talia genera conueniunt in differentia diuisua superioris generis.

Respondent Complutenses illam differentiam permanentiæ esse differentiam non essentialiter sed accidentalem, quia quando aliquid diuiditur pluribus diuisionibus, alterutra debet esse per differentias accidentales, unde quia quantitas, ut sic, diuiditur in continuam ac discretam, & in permanentem ac successiuam, propterea alterutra debet esse per differentias accidentales: id autem potius est dicendum de successione ac permanentia, quam de continuatione ac discretione: non est autem secundum ipsos inconueniens, quod genera huiusmodi conueniant in eadem differentia accidentali.

Contra: non potest assignari vlla ratio, cur successio & permanentia non sint differentia tam essentialiter diuidentes quantitatem ut sic, quam continuatio & discretio; & gratis asseritur, quod res aliqua non possit diuidi pluribus diuisionibus essentialibus. Deinde illa quantitas permanens, quæ est successiua, exigit essentialiter successionem, & idem est de quantitate discreta, & non exigunt illam ratione quantitatis ut sic: ergo ratione talis quantitatis; & consequenter conueniunt essentialiter in illa taleitate, quæ est differentia essentialis eorum à quantitate non exigente successionem.

44. Probatur tertio, quia substantia materialis intellectiua, & substantia immaterialis intellectiua non subalternantur sibi, sed bene substantiæ ut sic; & tamen conueniunt in differentia intellectiuitatis ut sic, quia substantia ut sic diuiditur immediate, & contrahitur à substantia non intellectiua ad substantiam intellectiuam. Mille alia exempla possent adduci ad probandam hanc conclusionem, sed hæc sufficiunt.

Confirmatur, quia nihil impedit quo minus possent conuenire talia genera in differentia communi diuisua generis, cui subalternarentur: ergo dicendum est ita posse contingere, præsertim cum non nisi difficillime possint solui hæc fundamenta, & nullo negotio possint fundamenta oppositæ sententiæ, pro quo,

45. Obiiciunt primò: diuersa genera, quorum vnum non est sub alio, sunt diuersa potentia metaphysica essentialiter distincta: ergo correspondent illis actus essentialiter distincti, sed differentia diuisua generis superioris sunt actus generis, cui actualiter conueniunt: ergo generibus essentialiter diuersis correspondent differentia diuisua essentialiter diuersa.

Confirmant, quia genus & differentia diuisua assimulantur materiæ primæ & formis substantialibus: sed materiæ diuersæ speciei non possunt informari formis eiusdem rationis: ergo nec genera diuersæ rationis possunt constitui differentiis diuisuis eiusdem rationis.

Respondet, distinguendo consequens: aliqui actus distinctæ rationis, concedo, quia alias non essent distincti; omnes actus distinctæ rationis ita, ut non possint conuenire in vno actu, seu differentia diuisua eiusdem rationis, nego consequentiam, & concessio subsumpto, similiter distinguo secundum consequens.

Ad Confirmationem respondeo, quidquid sit de veritate doctrinæ istius, nimirum quod materiæ diuersæ rationis nequirent informari formis eiusdem rationis (quæ facile negari posset) assimilationem illam non debere esse in omnibus: quod probò manifeste in hac ipsa re, quia licet materiæ eiusdem rationis possint aduenire formæ quantumuis diuersissimæ rationis, & non subordinatæ sibi, tamen generi eiusdem rationis non possunt aduenire omnes differentia diuisua sui generis superioris.

Confirmatur, quia idem genus potest habere & differentiam constitutiuam superioris, & differentiam constitutiuam sui ipsius, v. g. animal viuentiam & sensitiuitatem: sed eadem materiæ nequit habere plures formas, maxime secundum aduersarios; ergo non est idem dicendum quoad omnia de materiæ & genere; unde concessio minori nego consequentiam.

46. Obiicies secundò: Eadem species non potest esse sub diuersis generibus, quorum vnum non fit sub alio v. g. sub animali & planta, aut substantia spiritali & materiali: ergo diuersa genera, quorum vnum non fit sub alio nequeunt habere eandem differentias. Probant consequentiam euidenter suo iudicio, quia sicut differentia constituit speciem, ita vna & eadem differentia, vbi cumque sit, constituit eandem speciem; alias differentia non conuerteretur cum specie, tollereturque locus arguendi à differentia ad speciem.

Respondet concedendo antecedens & negando consequentiam: ad cuius probationem dico differentiam adæquatam constituere speciem adæquate, & illam esse conuertibilem, & nunquam reperi sine specie; differentiam verò inadæquatam speciei, qualis est illa, quæ est communis illi cum alia specie, non esse conuertibilem cum specie, nec cum ea reperi speciem semper, nec valere ab ea argumentum ad speciem.

Aduertendum autem, quotiescumque differentia aliqua diuisua alicuius generis est communis pluribus aliis generibus contentis sub illo genere, & quorum vnum alteri non subalternatur, dati aliquod aliud genus illis commune præter illud genus, cuius differentia diuisua competit ipsi; verbi gratia substantia materialis intellectiua, & substantia spiritalis intellectiua conueniunt in intellectiuitate, ut sic, quæ est differentia substantiæ, ut sic, diuisua ipsius & contractiua, à substantia non intellectiua ad substantiam intellectiuam; & illæ duæ substantiæ intellectiue, non solum conueniunt in ratione substantiæ, ut sic, tanquam in genere; sed etiam in ratione substantiæ intellectiue, ut sic, quæ substantia intellectiua, ut sic, quandoquidem prædicetur de ipsis in quid incomplete, habet rationem generis respectu ipsorum tam bene quam substantia ut sic.

48. Similiter quantitas permanens continua, & quantitas successiua continua, quæ conueniunt in ratione continuationis, quæ est differentia diuisua quantitatis ut sic, non solum conueniunt in genere quantitatis ut sic, sed etiam in genere quantitatis continuæ: & similiter quantitas discreta permanens, & quantitas continua permanens non solum conueniunt in ratione quantitatis ut sic, sed in ratione

ratione quantitatis permanentis, tanquam in ratione generica. Denique animal volatile bipes, & terrestre bipes non solum conueniunt in ratione animalis vt sic, sed in ratione etiam animalis bipedis.

Et si dicatur, quod hinc sequeretur quod illa duo genera non essent immediate subordinata generi illi tertio, cuius differentiam diuisuam participarent, sicut homo & brutum nō sunt immediate sub viuentē, sed sub animali.

Respondetur, ea non esse immediate sub ipso sic, quin sint sub alio genere æque aut magis ipsis immediato; sed sunt immediate sub ipso; quatenus differentia illa, quam participant, est immediate diuisiua illius generis.

DISPUTATIO XI.

DE PRÆDICAMENTIS
in communi.

PRIVSQVAM ad considerationem Prædicamentorum in particulari descendamus, in hac disputatione ea, quæ communiter ad omnia spectant examinabimus; relicta tamen pro Metaphysica illa celeberrima difficultate de vniuocatione entis ad decem prædicamenta.

QVÆSTIO I.

An diuisio entis in decem Prædicamenta sit bona & adæquata.

I. DE numero prædicamentorum variæ erant Philosophorum opiniones, quibusdam vnum, quibusdam duo, aliis tria, aliis quatuor, aliis quinque, aliis sex, aliis septem, aliis nouem, aliis decem, aliis vndecim, aliis viginti, aliis plura adhuc statuētibz. Communior sententia est Peripateticorum, decem esse prædicamenta, cuius tamen numeri fatetur communiter tam Thomistæ quam Scotistæ non posse assignari nec a priori, nec a posteriori euidenter aliquam rationem, sed solum probabilem; quæ ratio probabilis communis Philosophorum sensu innixa sufficere debet, vt ille numerus teneatur.

Quod ad me attinet non dubito quin res omnes, ac entia possint commodissime in varias classes diuidi, pauciores aut plures quam decem, prout placuerit alicui eas diuidere; quæ sententia est expresse *Auersa* hic, & in eam videtur inclinare illi auctores, qui negant diuisionem entis in decem prædicamenta posse euidenter ratione probari. Moueor autem ad hoc, quia si quis vellet intelligere per prædicamentum coordinationem rerum omnium sibi inuicem secundum subiectibilitatem & prædicabilitatem subordinatarum, supra quas non reperitur vlla ratio communis ab abstracta ab illis; tum necessario res omnes in vnum prædicamentum, seriem, seu classem reducere deberet: quia si plures series entium statueret, quandoquidem nullum possit assignari præmū genus vilius ex illis classibus, de quo ens prædicari non posset in quid, & quidem in nostra sententia vniuoce, nulla classis ex illis haberet rationem prædicamenti, hoc modo sumpti, vt patet.

2. Rursus, si quis vellet per prædicamentum intelligere seriem & classem rerum aliquarum vsque ad certum aliquem gradum seu formalitatem, quæ non esset omnibus rebus seu entibus communis, & supra quem gradum non daretur vllus superior gradus, qui non conueniret omnibus rebus, nō posset res omnes ad vnum prædicamentum reuocare, quia necessario reperirentur aliquæ res, de quibus ille gradus superior, qui non eque late pateret acens, nequireret prædicari: sed bene possent res omnes hoc modo ad duo prædicamenta reuocare, nimirum ad prædicamentum substantiæ, vt sic, & accidentis vt sic: quia supra substantiam non est aliquis gradus, qui non sit communis omnibus omnino rebus; & præterea nulla prorsus res est assignabilis, quæ non contineatur sub substantia, aut accidente, aut tanquam aliquid, de quo substantia & accidentis prædicari possit; aut quod non sit constitutum alicuius, de quo prædicari possit; aut proprietas talis rei.

3. Præterea, si aliquis vellet per prædicamentum intelligere coordinationem rerum aliquarum inter se vsque ad certam aliquam formalitatem aut gradum, quæ omnibus istis rebus sit communis, siue habeat aliquam formalitatem aliam communiorē supra se, quæ & illis rebus & aliis conuenire possit, poterit res omnes in tria prædicamenta, vel quatuor, vel quinque, vel sex, vel decem, vel vndecim, vel plura diuidere, & diuisio erit bona, si ita illas classes rerum assignauerit, vt nulla sit res quæ ad aliquam ex illis non pertineat: si vero aliqua esset res, quæ ad nullam ex illis pertineret, male assignaretur numerus prædicamentorum rerum omnium, vt patet.

Quod autem posset ad tria prædicamenta seu classes omnia reuocare, capiendū prædicamentum hoc modo, patet, quia posset assignare coordinationem vnam omnium rerum, quæ conuenirent in ratione substantiæ vt sic vsque ad gradum substantiæ, & aliam coordinationem rerum omnium, quæ conuenirent in ratione accidentis absoluti vt sic; & tertiam coordinationem seu seriem rerum omnium, quæ conuenirent in ratione accidentis relativi vt sic, nec vlla esset res, quæ ad aliquam ex illis classibus non spectaret.

Posset etiam assignare coordinationes rerum omnium, quæ conuenirent in ratione substantiæ immaterialis, & alia coordinationem rerum, quæ conuenirent in ratione substantiarum materialium, & ex illis facere duo prædicamenta distinctissima ex natura sua, præterquam quod conuenirent in ratione substantiæ vt sic; quæ conuenientia non impediret intentionem, sicut nec conuenientia accidentium omnium in ratione accidentis vt sic, de facto impedit, quominus statuatur varia prædicamenta accidentium.

4. Præterea posset diuidere accidentia omnia in spiritualia, & materialia, & ex spiritualibus facere vnam coordinationem, ac ex materialibus alteram, & ex his duabus coordinationibus facere quatuor prædicamenta, in quibus omnes res reperirentur nulla excepta. Rursus posset facere vnam classem ex relationibus intrinsecis aduenientibus, & aliam ex extrinsecis aduenientibus quæ duo prædicamenta cum tribus prædicamentis de facto assignatis substantiæ, quantitatis, qualitatis, facerent quinque prædicamenta, in quibus adæquate diuideretur ens vt sic, quia nullum ens esset assignabile, quod ad alterum non spectet.

Quod si diuideret substantiam in duas classes, materialium, & spiritualium, aut rationalium & irrationalium, & relinqueret alia nouem prædicamenta, vt nunc sunt, essent vndecim prædicamenta. Et si vterius diuideret qualitates in spirituales, & corporales, essent duodecim prædicamenta. Ex quo, ne longior sum patet, varia rerum prædicamenta, & dari a parte rei, hoc modo accepto prædicamento, & assignari, ac concepti posse ab intellectu, & voce exprimi. Et sane existimo numerum decem prædicamentorum de facto assignatum in hac acceptione prædicamenti debere fundari.

5. Pro quo numero, & sufficientia eius seu sufficientiā diuisionis entis finiti, quod solum suppono fuisse diuisum in hæc prædicamenta decem (de quo postea) aduertendum est diuisionem alicuius in aliqua membra esse bonam, quotiescumque diuisum adæquatur diuisioni, & diuisa ipsi, ita vt diuisum non habeat vllum aliud membrum diuidens, quod non sit aliquod ex illis diuisionibus, aut quod non contineatur sub aliquo ex illis, & ita etiam, vt prædicari possit de quolibet ex diuisionibus, & vt ipsa diuisa distinguantur a se inuicem; nec refert quod possit diuidi in plura membra, aut in pauciora, modò habeat hanc adæquationem cum illis diuidentibus, & illa diuidentia inter se distinguantur; nec etiam refert, quod non esset potior ratio cur in tot determinate diuideretur potius, quam in plura, aut pauciora, modò obseruetur adæquatio illa & distinctio diuisionum, & præterea viteretur nimia confusio, quæ oriri possit, si vel nimis multiplicarentur membra diuidentia, aut nimis restringeretur ad valde pauca membra, in quo tamen respici potissimum debet finis diuisionis: nam si volo ostendere, quod aliquod ens sit substantia, & possim ostendere quod non habet rationem accidentis,

Possent res omnes ad tria prædicamenta reuocari.

Ens posset diuidi in plura ac pauciora prædicamenta quā decem.

Possent res omnes ad duo prædicamenta reuocari.